

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 20

Засновано у 2015 році

Рівне – 2024

Інноватика у вихованні. Випуск 20. 2024.

УДК 37 : 005.591.61 -66
ББК 74.200

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип.20. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.: О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, К. М. Павелків, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2024. 215 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкільця і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційної діяльності та міжнародного співробітництва Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Павелків Катерина Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, в. о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габілітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Іжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики іноземних мов та методики викладання Рівненського державного гуманітарного університету;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільньої педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Грицай Н. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобиланський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки Вінницького національного технічного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Інноватика у вихованні. Випуск 20. 2024.

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Pelekh Yurii, доктор габлітований, професор, професор педагогічного факультету Жешувського університету (Республіка Польща);

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габлітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вігелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габлітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Sirojć Zdzisław (Сіроїць Здзіслав), доктор габлітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Бричок С. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International:
<https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.
Науково-бібліографічне редагування: наукова бібліотека РДГУ.
Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 11 від 31 жовтня 2024 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2024

ЗМІСТ

Павелків К., Петренко О. Формування іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти у структурі професійної підготовки в умовах університету: реалії сьогодення.....	5
Безкоровайна О. Полікультурне виховання дітей різних вікових груп: теоретичні засади.....	17
Романишина Н. Інтерпретаційна модель детективу (за програмою з літератури Нової української школи).....	25
Баліка Л., Філоненко Р. Педагогічна бібліотерапія у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів.....	36
Ваколюк А., Бричок С. Інтеграція ігрових та анімаційних технологій у систему дистанційного навчання молодших школярів.....	45
Джеджеря К. Підготовка майбутніх вихователів до професійного педагогічного спілкування: особливості реалізації у вищій школі.....	56
Мишкарьова С. Текстові задачі як засіб формування у здобувачів початкової освіти знань про безпечну поведінку на уроках математики.....	67
Нелін Є. Педагогічний потенціал селф-психології.....	79
Нечипорук Л. Особливості соціалізації підлітків в умовах воєнного стану в Україні.....	89
Павелків О., Бондарев О. Математична компетентність майбутнього вчителя математики: теоретичний аналіз.....	96
Ostapchuk M., Romaniuk S. Monitoring musical development of children of the third year of life, taking into account holistic thinking.....	106
Сембрат С., Троценко В., Хадико О. Організація освітньої технології формування у підлітків позитивної мотивації до занять фізичною культурою.....	120
Снітовська О. Університетська освіта в історіографії української педагогічної компаративістики: країнознавчий вектор.....	129
Стельмашук Ж., Сілкова Е. Критерії та рівні сформованості емоційно-етичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи....	140
Ціпан Т. Педагогічний потенціал навчальної дисципліни «Превентивна освіта і виховання в початковій школі» у професійному становленні майбутніх бакалаврів початкової освіти.....	147
Чепурка О. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії: європейський вимір.....	156
Юрчук О., Юрчук О. Соціальна реабілітація дітей старшого дошкільного віку із психофізичними порушеннями засобами фізичної культури.....	168
Янцур Л. Створення старшими дошкільниками художнього образу в образотворчій діяльності.....	180
Доробки молодих науковців	
Анненкова Н. Вплив конкурсів на розвиток кар'єри скрипаля.....	190
Лелюх С. Духовна освіта в Чеській та Німецькій спільнотах Волині у XIX – на початку XX століття.....	198

Баліка Людмила

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-0042-7744
e-mail: liudmyla.balika@rshu.edu.ua

Філоненко Руслана

викладач кафедри педагогіки,
освітнього менеджменту та соціальної роботи
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0009-0008-9395-487X
e-mail: RuslanastepanivnaF@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕРАПІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті наголошується на важливості вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів, який зможе якісно впроваджувати нові технології, методи, форми, засоби у своїй професійній діяльності. Аналізується педагогічна бібліотерапія як складова професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

У психолого-педагогічній науці педагогічна бібліотерапія розглядається як галузь знань, що сприяє створенню психологічно комфортного освітнього середовища, в якому в учнів молодшого шкільного віку формується оптимістичне ставлення до світу. Уточнено сутність поняття «педагогічна бібліотерапія» та наголошено, що вона виконує не лише роль психологічної підтримки та реабілітації, а й педагогічної.

Зосереджено увагу на тому, що педагогічна бібліотерапія – новітня терапевтична технологія в освітньому процесі, яка сприяє гармонізації емоційної, духовної та інтелектуальної сфери особистості учня. В умовах війни особливо актуальною є проблема впровадження засобів педагогічної бібліотерапії у професійну діяльність учителя, отже має зайняти важливе місце в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів. Зазначено, що засоби педагогічної бібліотерапії доцільно використовувати для оптимізації освітнього процесу, позаяк вони допомагають розвивати активність, комунікабельність, креативність учнів, задовольняти їхні пізнавальні потреби та формувати навички самовизначення і самоорганізації. Виділено основні засоби педагогічної бібліопедагогіки, які доцільно використовувати в

педагогічній діяльності учителя початкових класів, зокрема: формально-змістові, жанрово-змістові та освітньо-інтеграційні естетотерапевтичні технології впливу на особистість.

Ключові слова: бібліотерапія, педагогічна бібліотерапія, засоби педагогічної бібліотерапії, професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів.

Постановка проблеми. Зміни, які відбуваються у вітчизняній освіті, суттєво впливають на стратегію організації освітнього процесу в сучасних закладах освіти, зокрема й у закладах вищої освіти. З огляду на це особливого значення набуває вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів, який зможе якісно впроваджувати нові технології, методи, форми, засоби у своїй професійній діяльності. У сучасному світі молодші школярі відчувають надзвичайно високі психологічні та інформаційні навантаження, які пов'язані, зокрема з різким зростанням обсягу інформації, що порушує їх емоційно-чуттєвий комфорт. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів, яка передбачає сприйняття учителем учня як найвищої цінності, спрямована на переосмислення традиційних форм, методів та засобів навчання, на пошук нових ефективних методик, що ґрунтуються на компетентнісному підході.

Проблема вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів вирішується на державному рівні, про що наголошено в нормативних документах: законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про загальну середню освіту» (2020 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепції «Нова українська школа», Державному стандарті початкової загальної освіти тощо.

Удосконалення професійної підготовки учителів початкових класів є особливо актуальним для сучасної психолого-педагогічної науки, оскільки сьогодні, в умовах війни, необхідно максимально обмежити вплив негативних чинників, забезпечити успішну адаптацію учнів до навчання в закладі загальної середньої освіти, зберегти духовно-ціннісні орієнтири молодших школярів, сформувані творчий та інтелектуальний потенціал особистості, ключові компетентності для успішного життя. Створенню психологічно комфортного освітнього середовища, в якому в учнів молодшого шкільного віку формується оптимістичне ставлення до світу, сприяє педагогічна бібліотерапія.

Аналіз останніх досліджень із проблеми засвідчив, що проблема бібліотерапії досліджується з позиції різних знань, зокрема з математики – Я. Білстром, Г. Ольсен, С. Кротерс, В. Шульц та ін.; педагогіки – Р. Кембел, О. Галасанова, А. Заїчко та ін.; психології – І. Борецька, К. Роджерс, В. Рожнов та ін. Окремі проблеми розвитку бібліотерапії, її використання в роботі зі школярами, зокрема учнями молодшого шкільного віку, знайшли своє відображення в науковому доробку українських дослідників Ж. Вертік,

Д. Іваницької, А. Заїчко, Т. Каламай, І. Карівець, І. Ногачевської, Л. Лугової, Ю. Стадницької, Ю. Степури, О. Федій та ін.

Мета статті – проаналізувати педагогічну бібліотерапію як важливу складову професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що поняття «педагогічна бібліотерапія» є інтегрованим, поєднане двома складниками, зокрема «педагогіка» та «бібліотерапія». Варто відзначити, що в перекладі з грецької мови «педагогіка» – *paidos* (дитя) + *ago* – (веду, виховую) (Фіцула, 2000, с. 9), а «бібліотерапія» – *biblion* (книга) + *therapeia* (турбота, догляд, лікування), що в дослідному перекладі означає «книголікування», або «лікування книгою» (Федій, 2007, с.7). Таким чином, поняття «педагогічна бібліотерапія» може трактуватися як своєрідне «лікування» дитячої психіки за допомогою книги.

У другій половині ХХ століття бібліотерапія як наука на перетині психіатрії, психології та бібліотекознавства переживала період осмислення своїх предмету, методів і завдань. Польська дослідниця І. Борецька трактує бібліотерапію як «терапевтичний вплив, який завдяки використанню читацьких матеріалів, що розуміються як допоміжні засоби терапевтичного процесу в медицині, є видом психічної допомоги для вирішення шляхом цілеспрямованого читання особистих проблем пацієнта, підтримки на шляху до досягнення почуття безпеки та задоволення його потреби» (Вертій, 2011, с. 205). На її думку, основними принципами читацької терапевтичної діяльності є індивідуальний підхід до читача, стимулювання творчої активності та дослідницьких позицій, оскільки терапевтична цінність літератури безпосередньо стимулює самовдосконалення та загальний розвиток. Також дослідниця зазначає, що чим більше схожа ситуація, яка описана у творі, на власну, тим кращий ефект бібліотерапії.

А. Заїчко педагогічну бібліотерапію трактує як галузь психолого-педагогічних знань про позитивний вплив книги на психіку особистості. Зусилля вчителя початкових класів, зорієнтовані на сучасні завдання освіти, мають бути спрямовані на «досягнення щастя людини», розвиток творчих нахилів, ініціативи, самостійності школяра, конкурентоспроможності в різних сферах діяльності, мобільності, надання психолого-педагогічного консультування та допомоги в подоланні різних гострих життєвих проблем, міжособистісних конфліктів, а також вмиле використання технологій, методів і засобів педагогічної бібліотерапії в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти (Заїчко, 2018).

Своєю чергою, А. Галасанова визначила основні цілі педагогічної бібліотерапії, як-от: актуалізація особистісно-світоглядної позиції суб'єктів педагогічного процесу; створення психологічно комфортного освітнього середовища; вироблення (закріплення) оптимістичного погляду на життя; формування позитивної «Я-концепції» молодшого школяра на основі самопізнання та самосприйняття; зміна особистісних реакцій на ситуацію, яка

травмує емоційно-почуттєву сферу дитини за рахунок розширення її власного соціального досвіду шляхом оволодіння навичками емоційної саморегуляції читацькими засобами тощо; забезпечення творчого самовираження дитини в перебігу освітнього процесу; розширення кола інтересів дитини; формування читацької та літературної компетентностей молодших школярів; забезпечення пізнавально-інформаційних потреб молодших школярів (Галасанова, 2021).

Варто наголосити, що окреслені цілі реалізуються через низку функцій, які виконує педагогічна бібліотерапія, зокрема: виховна, оздоровча, естетична, психологічна, які ґрунтуються на особистісному підході до молодшого школяра або типологічної групи дітей з урахуванням тематики навчального заняття, змісту і часу його проведення, психологічного стану та творчих інтересів учнів, специфіки жанрів літератури. Тож, виховна функція спрямована на розвиток творчого потенціалу кожної особистості; вміння усвідомлювати свою роль і призначення в житті та здатності розуміти навколишній світ; формування у молодших школярів почуття власної гідності, постійного прагнення до духовного вдосконалення тощо. Оздоровча функція спрямована на розвиток фізичних якостей школярів та збереження їхнього здоров'я; формування навичок здорового способу життя та обізнаності щодо правильного харчування; активного способу життя; профілактику шкідливих звичок тощо. Естетична функція зводиться до усвідомлення явищ навколишньої дійсності та культури крізь призму краси та потворності; формування естетичної свідомості молодших школярів; розвитку навичок та вмінь творити красу в середовищі, що оточує особистість тощо. Психологічна функція спрямована на розвиток особистісної унікальності; формування готовності до самостійного дорослого життя; формування індивідуальних психологічних процесів (пізнавальних, емоційних, вольових) тощо.

Отже, педагогічна бібліотерапія виконує не лише роль психологічної підтримки та реабілітації, а й педагогічної. Саме тому педагогічна бібліотерапія – важлива терапевтична технологія для сучасного освітнього процесу закладу освіти, де актуальною є проблема гармонізації емоційної, духовної та інтелектуальної сфери особистості молодшого школяра за допомогою різноманітних засобів.

Поняття «засіб» трактується як прийом або спеціальна дія, що дає можливість щось зробити, чогось досягти (Словник. Портал української мови та культури). З позиції педагогіки поняття «засіб» трактується як те, що застосовується в освітньому процесі для активізації пізнавальної та творчої діяльності особистості (Артюшина, Журавська, Колесніченко, 2008; Заїчко, 2019; Зайченко, 2008). І. Зайченко трактує засіб виховання як предмети матеріальної і духовної культури, що використовуються у виховному процесі для вирішення конкретних виховних завдань (Зайченко, 2008, с. 294). До основних засобів виховання він відносить посібник, підручник, твори музичного та образотворчого мистецтва тощо.

В «Енциклопедії освіти» основним засобом бібліотерапії визначається книга (Кремень, 2008). Проте, на думку А. Гасанової, це суттєво обмежує можливі засоби педагогічної бібліотерапії. Дослідниця розширює засоби педагогічної бібліопедагогіки грою, музикою, казкою та стверджує, що засоби педагогічної бібліотерапії – це засоби, які використовуються для оптимізації освітнього процесу й інтегровані поняттям «література», та допомагають розвивати активність, комунікабельність, креативність учнів, задовольняти їхні пізнавальні потреби та формувати навички самовизначення і самоорганізації (Галасанова, 2021, с.57–58).

Здійснений аналіз психолого-педагогічних праць дав змогу виокремити основні засоби педагогічної бібліопедагогіки, які доцільно використовувати у педагогічній діяльності майбутнім учителям початкових класів, зокрема: *формально-змістові* (книги (підручники), матеріали навчальних предметів та аудіовізуальні матеріали тощо), *жанрово-змістові* (методична, педагогічна, науково-фантастична, науково-популярна, документальна (пізнавальна), філософська, біографічна та автобіографічна, афористична, детектив та пригодницька, народознавча, казкова література, дитячий фольклор) та *освітньо-інтеграційні естетотерапевтичні технології впливу на особистість* (казкотерапія, арттерапія, ігрова терапія, пісочна терапія, музикотерапія, відеотерапія, логотерапія, епістолярна терапія, театральна терапія, сміхотерапія тощо). Розглянемо детальніше окремі з них.

Шкільний підручник – частина системи засобів навчання; навчальна книга яка вміщує предметний зміст, визначає види діяльності школярів; впливає на інформаційну, духовну та моральну сфери особистості, спрямований на цілісну та послідовну реалізацію емоційно-чуттєвих аспектів діяльності учнів початкових класів в освітньому процесі, тобто інструмент який впливає на духовний світ учнів і сприяє збереженню психологічного здоров'я (Кремень, 2008, с.1005).

Педагогічна література використовується як компонент корекційної педагогіки; складова соціальної профілактики, що сприяє усуненню шкільної неуспішності, зумовленої певними вадами розвитку учня та пов'язаними з ними низькою мотивацією до навчальної діяльності, негативізмом, загальмованістю, шкільними невротами та асоціальною поведінкою школярів.

Казкова література є одним з основних видів дитячої літератури, яка має великий виховний та пізнавальний потенціал; допомагає знаходити нестандартні виходи з проблемних ситуацій та розвиває мовлення, фантазію, уяву, творче мислення. Казки дають змогу учням початкових класів прожити уявне життя улюблених героїв, програмуючи себе на певні вчинки у схожих ситуаціях у власному житті

Науково-фантастична література поєднує в собі об'єктивні та суб'єктивні елементи художнього твору, правду і вигадку, реальну та незвичайну дійсність. Проблеми, які порушуються в науково-фантастичних творах, є актуальними, адже вони відображають реальний світ, що стоїть за фантастичними сюжетами.

Науково-фантастична література допомагає краще зрозуміти оточуючий світ, викликає незвичні почуття та емоції, стимулює пізнавальну активність молодших школярів.

Ігротерапія допомагає дитині, зокрема молодшому школяру, відчути себе вільною, вивільнити приховані емоції, подолати страхи та гнів, щоб досягти внутрішньої гармонії та розвинути свій потенціал і нахили. Варто відзначити, що ігротерапія в освітньому просторі позитивно впливає на психоемоційну сферу дитини, використовується для корекції розбалансованої емоційно-вольової, комунікативної сфер учнів молодшого шкільного віку, допомагає їм увійти в контакт з власним негативним станом і перейти в зону емоційного комфорту. Ігротерапія дозволяє задовольнити потреби молодших школярів не лише у русі, а й у спілкуванні, побудувати безпечні стосунки в колективі через гру, яка є природним засобом спілкування для дітей; скоригувати негативні емоції, страхи, невпевненість у собі за допомогою ігрових завдань на читацько-терапевтичних заняттях та покращити комунікативні навички молодших школярів.

Сміхотерапія є ефективним засобом проти стресу, захищає від руйнівного впливу гніву та люті, допомагає зберегти гідність у складних життєвих ситуаціях. У цьому контексті головне завдання вчителів початкових класів – розвивати вміння в учнів початкових класів помічати смішне в літературі та текстах, правильно його оцінювати й використовувати власній діяльності та у спілкуванні з іншими.

Театротерапія сприяє розвитку творчих здібностей, ініціативності та фізичному вдосконаленню, допомагає розвивати інтелектуальну, емоційну та емоційно-почуттєву сфери дітей молодшого шкільного віку, формує їхню духовну та ціннісну орієнтацію, покращує їхні комунікативні та соціальні навички. До прикладу, театротерапія може реалізуватися через змістову лінію «Театралізуємо», що сприяє розвитку комунікативних навичок учнів, зокрема вмінню моделювати різні ситуації спілкування, вибирати відповідні стратегії спілкування та досліджувати невербальні засоби спілкування (Галасанова, 2021). Театральна терапія сприяє розвитку творчості, ініціативи, фізичному вдосконаленню, розвиває інтелектуальну, емоційну та почуттєву сфери учнів молодшого шкільного віку, допомагає формувати духовно-ціннісні орієнтації, покращує комунікативні навички.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, аналіз педагогічної бібліотерапії та її засобів засвідчили, що вона має стати важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, позаяк використання засобів педагогічної бібліотерапії у професійній діяльності вчителів початкових класів розширює соціальний досвід учня через спрямоване читання, обговорення книг, або прослуховування/перегляд та обговорення сучасних відео- та аудіозаписів книг тощо. Педагогічна бібліотерапія забезпечує позитивний вплив на духовну, інтелектуальну та емоційно-почуттєву сфери учнів, формує конструктивне ставлення

особистості до себе, своїх проблем та оточення, створює психологічно комфортне освітнє середовище.

Перспективи подальшого наукового пошуку вбачаємо у розробці технології підбору відповідної літератури для впливу на особистість учня, для адаптації дитини до реальних умов життя, для стабілізації психічного, емоційного стану сучасного маленького українця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Фіцула, М. (2000). *Педагогіка*: посіб. для студ. вищих пед. закладів освіти. Київ: Академія. 542 с.

Федій, О. (2007). *Словник естето-терапевтичних термінів*. Полтава : ПДПУ. 38 с.

Вертій, Ж. (2011). Еволюція бібліотерапії як складової бібліотекознавства. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2011. Вип. 29: Управління бібліотечно-інформаційною діяльністю наукової бібліотеки. СС. 202–209.

Заїчко, А. (2018). Підготовка майбутніх учителів початкової ланки освіти до формування ключових компетентностей молодших школярів засобами педагогічної бібліотерапії. *Наукові записки. Серія: педагогіка*. № 2, сс. 52–57.

Галасанова, А. (2021). *Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання засобів педагогічної бібліотерапії у професійній діяльності*: Доктор філософії. Полтавський національний університет імені В. Г. Короленка. 347 с.

Словник. Портал української мови та культури. *Засіб*. [onlain]. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B1>(дата звернення 10.09.2024).

Артюшина, М., Журавська, Л. та Колесніченко, Л. (2008). *Психологія діяльності та навчальний менеджмент*: навч. посіб. Київ: КНЕУ. 336 с.

Заїчко, А. (2019). Педагогічна бібліотерапії як новітня інноваційна технологія у професійній підготовці вчителя школи І ступеня. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. Вип. 167, сс. 191–195.

Зайченко, І. (2008). *Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид.* Київ: «Освіта України», «КНТ». 528 с.

Кремень, В. (2008). *Енциклопедія освіти*. Київ : Юрінком Інтер. 1040 с.

Міністерство освіти і науки України, (2022). *Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас*. URL: <http://surl.li/igzlvx> (дата звернення 10.09.2024).

REFERENCES

Fitsula, M. (2000). *Pedahohika* [Pedagogy]: posib. dliastud. vyshchychped. zakladvosvity. Kyiv: Akademia. 542s. [inUkrainian].

Fedii, O. (2007). *Slovnnyk esteto-terapevtychnykh terminiv* [Dictionary of Esthetic Therapeutic Terms]. Poltava : PDP. 38 s.[in Ukrainian].

Vertii, Zh. (2011). *Evolutsiia biblioterapii yak skladovoi bibliotekoznavstva* [Evolution of Bibliotherapy as a Component of Library Science]. Nauk. pr. Nats. b-ky Ukrainyim. V. I. Vernadskoho. Kyiv, 2011. Vyp. 29: Upravlinnia bibliotechno-informatsiinoiu diialnistiu naukovoii biblioteki. SS. 202–209. [in Ukrainian].

Zaichko, A. (2018). *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovoii lanky osvity do formuvannia kliuchovykh kompetentnosti molodshykh shkoliariv zasobamy pedahohichnoi biblioterapii* [Training of future Primary Teachers for the Formation of Key Competencies of Primary School Students by Means of Pedagogical Bibliotherapy]. *Naukovi zapysky*. Seria: pedahohika. No 2, ss. 52–57. [in Ukrainian].

Halasanova, A. (2021). *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovoii shkoly do vykorystannia zasobiv pedahohichnoi biblioterapii u profesiinii diialnosti* [Training of Future Primary School Teachers to Use the Tools of Pedagogical Bibliotherapy in Their Professional Activities]: doktor filosofii. Poltavskiy natsionalnyi universytet imeni V. H. Korolenka. 347 s. [in Ukrainian].

Slovnnyk. Portal ukrainskoi movy ta kultury [Ukrainian Language and Culture Portal]. Zasib. [online]. URL: <https://slovnnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B1> (data zvernennia 10.09.2024). [in Ukrainian].

Artiushyna, M., Zhuravska, L. Ta Kolesnichenko, L. (2008). *Psykhologhiia diialnosti ta navchalnyi menedzhment* [Psychology of Activity and Educational Management]: navch. posib. Kyiv: KNEU. 336s. [in Ukrainian].

Zaichko, A. (2019). *Pedahohichna biblioterapii yak novitnia innovatsiina tekhnologhiia u profesiinii pidhotovtsi vchytelia shkoly I stupenia* [Pedagogical Bibliotherapy as the Latest Innovative Technology in the Professional Training of a Primary School Teacher]. *Naukoviz apysky*. Seria : Pedahohichni nauky. Vyp. 167, ss. 191–195. [in Ukrainian].

Zaichenko, I. (2008). *Pedahohika* [Pedagogy]. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv, 2-e vyd. Kyiv: «Osvita Ukrainy», «KNT». 528 s. [in Ukrainian].

Kremen, V. (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv : YurinkomInter. 1040 s. [in Ukrainian].

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, (2022). *Typova osvithnia prohrama, rozroblena pid kerivnytstvom Shyiana R. B. 3- 4 klas* [A Typical Educational Program Developed Under the Leadership of Shyian R.B. Grade 3-4]. URL: <http://surl.li/igzlvx> (data zvernennia 10.09.2024). [in Ukrainian].

PEDAGOGICAL LIBRARY THERAPY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Liudmyla Balika

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Theory and Methods of Education Department.

Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0003-0042-7744
e-mail: luidmyla.balika@rshu.edu.ua

Ruslana Filonenko
Lecturer at Pedagogy,
Educational Management and Social Work Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0009-0008-9395-487X
e-mail: RuslanastepanivnaF@gmail.com

Abstract. The article emphasizes the importance of improving the professional training of future primary school teachers, who will be able to qualitatively implement new technologies, methods, forms, and tools in their professional activities. Pedagogical bibliotherapy is analyzed as a component of professional training of future primary school teachers.

In psychological and pedagogical science, pedagogical bibliotherapy is considered as a field of knowledge that contributes to the creation of a psychologically comfortable educational environment in which an optimistic attitude towards the world is formed in elementary school students. The essence of the concept of «pedagogical bibliotherapy» is specified and it is emphasized that it performs not only the role of psychological support and rehabilitation, but also a pedagogical one.

Attention is focused on the fact that pedagogical bibliotherapy is the latest therapeutic technology in the educational process, which contributes to the harmonization of the emotional, spiritual and intellectual spheres of the student's personality. In the conditions of the war, the problem of introducing the means of pedagogical bibliotherapy into the teacher's professional activity is particularly relevant, therefore, it should occupy an important place in the professional training of future primary school teachers.

It is noted that the means of pedagogical bibliotherapy should be used to optimize the educational process, as they help to develop students' activity, sociability, creativity, satisfy their cognitive needs, and form self-determination and self-organization skills. The main means of pedagogic bibliopedagogy, which are expedient to use in the pedagogical activities of elementary school teachers, are highlighted, in particular: formal-content, genre-content, and educational-integration esthetic therapy technologies of personal influence.

Keywords: bibliotherapy, pedagogical bibliotherapy, means of pedagogical bibliotherapy, professional training of future primary school teachers.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2024 р.